

Definiția lexicografică – metatext sau metadiscurs?

Ioan OPREA

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava

Abstract: It is generally acknowledged that the information following a headword in a monolingual dictionary is a matter of *metalanguage*, and since the information itself may be of several types, one is entitled to consider several *metalanguages*. Within this context, the analytical definition is a special means of making any lexical unit in its structure function metalinguistically. Since many specialists have already embraced concepts such as “metadiscourse” and “metatext”, the lexicographic (analytical) definition must be revisited, which is the scope of the present paper.

Keywords: *definition, dictionary, metalanguage, semiotics, semantics, syntax, pragmatics, metatext, signification, language, text.*

În înțeles general, de mijloc de redare analitică a conținutului unui element lexical, definiția lexicografică, fiind aplicată la toate tipurile de cuvinte ale unei limbi, este, nu numai foarte variată din punct de vedere structural, ci diferită, chiar în cazul aceleiași grupe morfologice, din punct de vedere al statutului semiotic, logic și gnoseologic. În principiu, orice definiție, considerată din perspectiva enunțului care circumscrie prin elementele de bază acest conținut, reprezintă o formă de convertire a limbii în metalimbă sau în metalimbaj și, din acest motiv, ar putea fi încadrată metatextului. Totuși, ținând cont de faptul că unitatea lexicală definită nu reprezintă un text, adică o înlanțuire de cuvinte cu înțeles unitar, atunci folosirea termenului *metatext* nu este conformă statutului atribuit lui în mod obișnuit. Ar exista, prin urmare, unele alcătuirii metalingvistice ce pot fi considerate metatexte și altele ce nu pot fi considerate astfel și, având în vedere această situație, este necesară întreprinderea unei analize speciale a problemei care se prefigurează în legătură cu statutul definiției lexicografice din perspectivă metalingvistică.

Tipul reprezentativ de lucrare lexicografică ce trebuie avut în vedere în acest caz este desigur *dicționarul monolingv general*, adică cel care oferă informații în legătură cu semnificațiile și funcțiile unităților limbii antrenând mijloacele acesteia și care tratează în cadrul unor articole speciale toate speciile de cuvinte (nu numai pe cele raportabile la realități extralingvistice, prin urmare). Într-un astfel de dicționar, fiecare cuvânt-titlu este succedat de informații, care, prin raportare la el, au statut metalingvistic, dar acest statut nu este aceeași în toate cazurile, încât, chiar în cazul unei singure semnificații poate fi diferențiat de la un segment la altul. Cu atât mai mult, informațiile ce țin de semnificațiile diferite ale aceluiași cuvânt-titlu, ce poate avea uneori chiar mai multe valori morfologice, pot fi deosebite, fiindcă au în vedere forma lingvistică din mai multe unghiuri de vedere. Ca atare, tipul reprezentativ de lucrare lexicografică este dicționarul monolingv general, care

prezintă definiții pentru elementele lexicale ce aparțin tuturor claselor morfologice (sau părților de vorbire). Aici un cuvânt-titlu este succedat de informații, între care cele mai importante privesc conținutul și realizează definiția lexicografică propriu-zisă, atribuită separat pentru fiecare dintre semnificațiile sau funcțiile lui. Se adaugă la acestea construcțiile fixe sau stabile în cadrul cărora cuvântul respectiv este element de bază. În acest caz, cuvântul-titlu este obiect de descriere în mai multe etape: pe de o parte, prin succesiunea definițiilor atribuite fiecăreia dintre valorile pe care le poate avea și, pe de altă parte, prin definițiile care însoțesc construcțiile stabile.

Deși practica lexicografică are o tradiție seculară, problemele definiției lexicografice și, în general, problemele ce țin de informațiile care însoțesc cuvântul-titlu au fost cercetate cu atenție de specialiști abia începând cu a doua jumătate a secolului al XX-lea, după ce s-a determinat funcția metalingvistică a limbii ca fiind una dintre aspectele principale ale funcționării ei și au început investigațiile pentru identificarea trăsăturilor metalimbajelor¹. S-a putut stabili cu acest prilej că, în dicționarele monolingve, cuvântul-titlu este supus unei analize complexe și este prezentat ca fiind urmat de o suită de informații ce pot fi repartizate mai multor metalimbaje, fiecare având altă orientare din perspectiva științei limbii, precum: clasa gramaticală, indicația etimologică, ansamblul formelor și variantelor caracteristice, relațiile combinatorii și posibilitățile distribuționale, conotațiile istorico-sociale (de circulație) și definiția propriu-zisă, adică enunțul prin care semnificația sau funcția cuvântului-titlu este redată prin trăsăturile ei de bază.

Desigur, în cazul fiecăreia dintre aceste paliere interpretative, cuvântul-titlu este privit ca element al limbii, însă, în unele lucrări lexicografice sînt oferite și exemple ilustrative, construite de autori sau extrase din texte, care reprezintă eșantioane de folosire concretă a limbii (în vorbire). Privit din perspectiva sistemului limbii, cuvântul (sau altă unitate semnificativă ori funcțională) are un conținut stabilit prin poziția pe care o ocupă în raport cu alte cuvinte sau unități ale limbii, iar în cazul întrebunțărilor concrete, al vorbirii, conținutul se relevă în forma sensului, a unei proiecții a semnificației sau funcției. De aceea, Eugen Coșeriu a identificat pentru orice unitate funcțională a limbii, pe de o parte o *semnificație a limbii* și, pe de altă parte, *semnificațiile vorbirii*² sau *sensurile*. Ca atare, în procesul comunicării, cuvântul (și alte unități ale limbii) își relevă sensurile ce cuprind elementele nucleice ale semnificației, însă împreună cu unele elemente periferice și conjuncturale, iar definiția lexicografică este chemată din acest motiv să realizeze o selecție, reținînd numai ce este distinctiv, general și evidențiator la nivelul limbii.

Între tipurile de informații oferite de articolul de dicționar, definiția lexicografică reprezintă componentul esențial, însă, așa cum s-a menționat, de cele mai multe ori, un cuvânt-titlu nu este urmat de o singură definiție, ci de mai multe, cîte una pentru fiecare dintre semnificațiile și funcțiile lui, iar uneori și pentru fiecare dintre construcțiile stabile (cuvinte compuse, sintagme, locuțiuni, expresii) în care este element component (de bază). Ca atare, îmbinările de cuvinte de tipul compuselor, sintagmelor, locuțiunilor și expresiilor, întrucît sînt purtătoare de semnificații unitare sau de funcții la nivelul limbii și al vorbirii, nu pot avea alt tratament în dicționarul monolingv decît cuvintele propriu-zise, fiindcă sînt, la fel ca acestea, purtătoare de valoare la nivelul sistemului.

¹ S-au remarcat în acest sens îndeosebi lingviștii francezi, iar, între ei, Josette Rey-Debove cu lucrările *Etude linguistique et sémiotique des dictionnaires français contemporains* (Mouton, 1971) și *Le Métalangage* (Le Robert, 1978).

² Eugenio Coseriu, *Bedeutung und Bezeichnung im Lichte der strukturellen Semantik*, în P. Hartman und H. Vernay (eds), *Sprachwissenschaft und Übersetzen. Symposium an der Universität Heidelberg 24.2 – 26.2.1969*, Hueber, München, 1970, p. 104-121.

Din perspectiva raportării la metatext sau la metadiscurs, se ridică o problemă importantă ce constă în faptul că, măcar în cazul în care definitul este reprezentat de cuvânt, nu se pornește de la un *text* sau de la un *discurs* pentru a realiza ceva „după”, „dincolo”, potrivit exigenței semnificative a prefixoidului *meta-*. De altfel, chiar în cazul compuselor, sintagmelor, locuțiunilor și expresiilor, se pornește de la considerarea lor în afara unui text sau unui discurs, adică de la starea de *autonomie*, fiindcă sînt privite în sine, ca elemente ale limbii și, ca atare, este necesar de stabilit în mod mai precis ce reprezintă această situație de element *autonom* și cum se poate raporta ea la text sau la discurs. Trebuie observat în acest caz că, indiferent de alcătuirea ei, unitatea definibilă – cuvânt, compus, sintagmă, locuțiune, expresie – este recognoscibilă ca element al limbii, ca formă și conținut, ca semn lingvistic, fără a fi necesară antrenarea ei în alcătuirea textului sau discursului, încît informațiile care îi succed în dicționarul monolingv reprezintă *metalimbajele semnului*, în cadrul cărora definiția lexicografică reprezintă *metalimba conținutului*. Așadar, în principiu, un element al sistemului limbii constituie un enunț, un text implicit sau o sumă de enunțuri ori texte implicite, care devin explicite în enunțurile și în textele care-l conțin în actele de vorbire. Definiția lexicografică a elementului respectiv nu indică aceste enunțuri sau texte (iar, dacă le indică, precum în cazul unor prepoziții și conjuncții, le atribuie un statut generalizant) și, prin urmare, este „dincolo” de ele, dar cu referire la ele.

După ce Ferdinand de Saussure și Charles Peirce au întemeiat știința semnelor, semiotica, care a stimulat cercetările asupra semnelor, în general, și asupra semnelor lingvistice, în special, Charles Morris a realizat o sinteză în care a indicat caracteristicile de bază ce le pot avea semnele ca elemente ale unor sisteme comunicative și disciplinele care tratează aceste caracteristici³. Potrivit concepției lui Morris, semnul (lingvistic) are trei dimensiuni, căci este semn pentru un obiect pe care-l semnifică (dimensiunea semantică), este semn pentru alt semn cu care se asociază (dimensiunea sintactică) și este semn pentru cel care-l folosește (dimensiunea pragmatică). Aceste dimensiuni există virtual în intuiția vorbitorilor chiar și atunci cînd semnul este privit în sine, cînd este autonom, dar, în acest caz, datorită valenței multiple conferite de polisemantism, ele sînt numai posibile, iar nu realizate, fiindcă se prezintă sub forma unui complex ale cărui componente se precizează numai în uz, în ansamblul comunicativ reprezentat de vorbire. Cum a fost precizat, definiția lexicografică are sarcina de a trata distinct fiecare dintre posibilitățile semnificative și funcționale ale autonomului, valoarea ei fiind dată de precizie și de raportarea la aplicația acestor posibilități în vorbire. Dimensiunile indicate de Charles Morris se pot actualiza distinct în actele de vorbire, în sensul că, de fiecare dată, prevalează una dintre ele, încît, de exemplu, un enunț precum *Foc!*, deși se bazează pe o unitate lexicală cu caracter referențial determinat, relevă dimensiunea pragmatică, valoarea comunicativă nefiind în primul rînd aceea de a identifica un „foc”, ci de a anunța un pericol reprezentat de foc sau de a ordona declanșarea unei arme, indicînd, prin urmare, o anumită comportare. Desigur, deși este folosit singur, cuvîntul nu este aici un autonom, ca în situația de cuvînt-titlu al unui articol de dicționar, iar dicționarul trebuie să înregistreze (și să descrie) această posibilitate de folosire a lui. Pe de altă parte, unele cuvinte relaționale, îndeosebi conjuncții, nu pot avea decît un conținut (fiindcă au un conținut!) reprezentat de relația pe care o realizează și de raportul stabilit între elementele relate. Există, de altfel, numeroase alte situații cu caracter special cărora definiția lexicografică trebuie să le ofere un cadru analitic și să le facă distinctibile în sistemul limbii.

³ *Foundations of the Theory of Signs*, în Charles Morris, *Writings on the general Theory of Signs*, Mouton, The Hague – Paris, 1971, p. 17-74.

Rezultă de aici marea diversitate a definițiilor lexicografice, dar și faptul că, luate individual, fiecare este atașată unui palier semiotic, iar nu la toate simultan, chiar dacă este de la sine înțeles că între aceste paliere există corespondențe și cooperări de diferite tipuri. Dacă, pe drept cuvânt, Saussure a stabilit că structura limbii determină statutul conținutului lexical și asigură stabilitatea semnificativ-funcțională a unităților lingvistice, definiția lexicografică trebuie să indice componentele acestui conținut și să aibă în vedere realitatea vorbirii, cuvântul-titlu rămânând astfel numai teoretic cu trăsătura autonomiei, care se relativizează prin competența lingvistică a specialistului alcătuitor de opere lexicografice și prin sursele de informare pe care acesta le are în atenție. De aceea, indiferent de semnificația sau de funcția definită, definiția lexicografică este în principiu un metatext, cu formă, structură, conținut și extensiune ce variază în funcție de aspectul vizat al unității lexicale sau al complexului lexical cu semnificație sau funcție unitară.

Pentru a scoate în evidență varietatea structurii și conținutului definițiilor lexicografice este, desigur, necesară o prezentare a unor situații concrete, chiar dacă anumite aspecte caracterizante nu vor putea fi semnalate în toate cazurile. O precizare care trebuie făcută inițial este că indicația ce ține de metalimba gramaticii (clasa gramaticală, compus, locuțiune, expresie) este convertibilă în primă trăsătură semantică și funcțională, cum specifică – de altfel – cvasitotalitatea teoriilor semantice, deoarece precizează tipul de definiție analitică ce va urma, precum și, în majoritatea cazurilor, înscrierea definiției într-unul din cele trei paliere stabilite de Morris. Ca atare, indicația *substantiv*, de exemplu, sugerează în principiu succesiunea unei definiții lexicografice analizabile după structura aristotelică, în gen proxim și diferență specifică, și înscrierea ei în sfera semanticii, în vreme ce indicația *conjunție* prefațează o definiție cu o structură specială (care descrie o relație), repartizabilă domeniului sintaxei, iar indicația *interjecție* (la cuvinte precum *hai*, *vai* sau la forme precum *poftim*, *taci*) este un raport ce reflectă un caracter ilocuționar sau performativ, care ține de pragmatică. Cu toate acestea, trebuie observat că orice definiție lexicografică analitică este de obicei un enunț, uneori de valoarea unei propoziții sau fraze, ce se propune ca un text de sine stătător despre o semnificație sau despre o funcție ce este subînțeleasă ca *un text implicit* despre o cunoaștere, despre o relație sau despre o activitate.

Nu există formule unice de realizare a definiției lexicografice nici din punctul de vedere al clasei morfologice a cuvântului supus definirii și nici din perspectiva includerii într-un domeniu semiotic, fapt relevat chiar numai în cazul substantivului, ale cărei definiții au fost cercetate și clasificate de cele mai multe ori. Cu toate acestea, nu se poate afirma că definirea și structura sau conținutul definiției ar fi lipsite de anumite rigori pentru a fi valabile și, prin aceasta, utile din punctul de vedere al cuprinderii semnificației sau funcției definitului. Ca atare, informația trebuie organizată într-un anumit mod și trebuie să selecteze elementele relevante și suficiente:

- casă:** clădire care servește drept locuință omului;
- balaur:** monstru imaginat ca un șarpe uriaș (înaripat), care varsă foc;
- mănuchi:** cantitate de fire vegetale care se poate cuprinde cu mâna;
- medicație:** totalitate a medicamentelor folosite într-un tratament;
- mister:** ceea ce este necunoscut sau neînțeles;
- carenă:** parte a unei nave care stă în apă
- miazănoapte:** punct cardinal opus sudului, care se află în direcția stelei polare.

Definirea semnificațiilor verbale este realizată într-o manieră relativ mai omogenă, fiindcă aici primul element (care corespunde genului proxim) este întotdeauna un verb sau o locuțiune verbală:

- căuta** (tr.): a încerca să găsească sau să afle ceva;
- părăsi** (tr.): a lăsa pe cineva sau ceva plecând în altă parte;
- magnetiza** (tr.): a face ceva să capete proprietăți de magnet;
- vizita** (tr.): a merge la cineva în vederea unei întrevederi;
- minți** (intr.): a face afirmații false, neîntemeiate;
- topi** (refl.): a trece din starea solidă în cea lichidă (sub influența căldurii).

Maniera cea mai extinsă de definire a adjectivelor, indiferent de tipul lor, este cea a unei descrieri inițiate prin pronumele relativ *care*:

- măiestru**: care este îndemânic la lucru (și iscusit la minte);
- doilea**: care urmează după primul;
- acel(a)**: care este (mai) departe de vorbitor.

Uneori însă, îndeosebi în cazul însușirilor primare legate în mod necesar de anumite realități, se menționează acestea pentru a face intuitibilă semnificația. Ca atare, dacă în mod obișnuit se poate realiza formula **alb**: care este de culoarea zăpezii, se poate oferi și formularea în care incipitul care este lipsește, încât definiția este inițiată de o prepoziție: de culoarea laptelui, a zăpezii, adică așa cum se procedează de obicei în definirea adverbilor.

Elementele de relație, între care se cuprind toți conectorii (cuvânt sau grup locuțional) indiferent de nivelul la care funcționează (sintagmă, propoziție, frază, text), solicită o structură și un conținut al definiției specifice, deși, de obicei, dicționarele recurg la mijloace variate pentru a indica rolul lor în coerența și coeziunea comunicării. Într-o manieră optimă, definiția acestor elemente are însă un aspect determinat:

- căci**: exprimă ideea de motivare pentru ceea ce a fost enunțat anterior;
- prin urmare**: exprimă ideea de concluzionare în raport cu ceva afirmat anterior;
- pe**: exprimă ideea de contact, privit concret, pentru două sau mai multe elemente (*o carte pe masă*);
- sau**: exprimă ideea de discontinuitate pe baza unei alternări (*îi răspund mine sau poimîine*);
- și**: exprimă ideea de conexiune, între două elemente aflate pe același plan (*părinții și copiii*);
- și**: exprimă ideea de completare, printr-un adaos de aceeași natură (*un kilogram și jumătate*);
- și**: exprimă ideea de urmare a unui fapt în raport cu altul (*I-am strigat și a venit*).

Cum se poate constata, elementele de relație (de valoarea unui cuvânt sau a unui complex locuțional) pot exprima mai multe raporturi sau mai multe nuanțe sensibil diferențiate ale unui raport conceput sub aspectele lui generale, căci, în principiu, conjuncția **și** exprimă de fiecare dată o nuanță a ideii de conexiune, care se actualizează în înconștiința vorbitorilor atunci când este enunțat cuvântul *și* în condiții de autonimie (adică lipsit de orice context).

Orice limbă are numeroase elemente lexicale prin care se exprimă stări, atitudini, solicitări sau chiar se săvârșesc anumite activități, acestea fiind cuvinte (sau forme gramaticale) în a căror definire prevalează aspectele pragmatice. De obicei, definițiile sînt inițiate în asemenea cazuri de elemente metalingvistice prin natura lor (*cuvînt, strigăt, expresie, formulă*), la fel ca în cazul definirii onomatopeelor:

mda: cuvînt care exprimă o afirmație îndoielnică;

pst: cuvînt prin care se atrage atenția cuiva (să tacă, să asculte etc.);

pis: strigăt cu care se cheamă pisica.

Deși nu ilustrează toate posibilitățile de realizare a definiției lexicografice, cînd aceasta este realizată în formă analitică, situațiile menționate mai sus ilustrează totuși structurile adaptate claselor morfologice ale (semnificației sau funcției) cuvintelor definite din perspectiva raportării la realitate sau la modul de a o percepe, al efectului intenționat al comunicării și al manierei de structurare a cuvintelor ori a enunțurilor. Cîteva aspecte trebuie subliniate în mod deosebit: în dicționar cuvîntul este considerat în sine, ca element al limbii, dar această situație este numai aparentă, căci, de fapt, statutul de element al limbii este reprezentat de obicei de un complex de semnificații sau de funcții, încît o formă lingvistică (sau o asociere echivalentă unei forme lingvistice) este urmată de mai multe definiții corespunzătoare fiecăruia dintre componentele acestui complex. Din aceste motive, situația de autonom a cuvîntului-titlu nu presupune o stare de unilateralitate, ci doar una sintetică, iar investigația cu mijloacele lexicografiei nu reprezintă decît convertirea ei în una analitică. Uneori, chiar raporturile dintre limbi (reflectate în dicționare bilingve) reflectă această situație. Cuvîntul românesc *nepot* (la fel ca lat. *nepos* sau it. *nipote*), de exemplu, este definibil la nivel foarte general ca „rudă de gradul al doilea în linie descendentă”, în care se ascunde de fapt o polisemie decelabilă prin comparație cu limbi precum franceza, spaniola, germana, engleza și multe altele, unde există forme lingvistice diferențiate pentru nepotul considerat în raport cu bunicii și cel considerat în raport cu unchi și mătușile. Ca atare, determinarea precisă a valorii elementelor lexicale nu este realizabilă decît în linii generale din perspectiva sistemului limbii, iar o operă lexicografică de un anumit nivel trebuie să depășească acest cadru prin detalierea semnificativă și funcțională, rafinată prin modelele de actualizare a elementelor respective în texte (sau eșantioane de vorbire). Prin sensul oferit de text se poate produce astfel detalierea semnificativă sau funcțională pe care sistemul limbii n-o poate oferi prin el însuși, dar pe care o presupune.

După cum este cunoscut, promotorii lingvisticii textului nu se rezumă la o cercetare strict lingvistică, în sensul clasificării textelor, determinării și caracterizării elementelor componente, a stabilirii rolului lor sau a relațiilor dintre ele, ci tind spre stabilirea condițiilor realizării textelor, a scopului și a efectelor lor. Prin urmare, acești cercetători cuprind în obiectul lor mai mult decît se înțelege în mod obișnuit prin cuvîntul *text*. Aspectele care depășesc studiul exclusiv a ceea ce ține de alcătuirea și de conținutul textului sînt deduse însă din el, încît, și în cazul definiției lexicografice evaluarea nu se poate rezuma numai la trăsăturile ce rezultă din structura ei, ci trebuie continuat pentru a afla întemeierea acestei structuri, a scopului și rezultatelor, precum și statutul subînțeles al elementelor antrenate în definire. Astfel, de exemplu, din perspectiva raportului limbă-obiect – metalimbă, trebuie stabilit ce subînțelesuri are limba-obiect și cum procedează metalimba la descoperirea lor și a le evidenția, încît, fiecare definiție de dicționar, dacă este bine alcătuită și suficientă pentru relevarea unei semnificații sau unei funcții ce caracterizează o unitate lexicală, poate fi considerată forma cu extensiunea cea mai redusă a

metadiscurului. Pe de altă parte, în ciuda unei structuri interne subordonate unei perspective determinate asupra realităților investigate și unor tehnici de alcătuire impuse de anumite obiective utilitare, dicționarele realizează o încununare a cercetării limbii, una dintre realizările principale care dau sens și finalitate științei limbii. Informațiile date de dicționare (prin definiții) sînt însă de obicei preluate secvențial și nesistematic, încît nu se manifestă întotdeauna exigența unei coerențe și unei unități depline măcar din punct de vedere metodologic, dacă nu și de conținut. Din acest motiv, dacă nu se pune la îndoială caracterul metalingvistic al definiției lexicografice, includerea ei în sfera metatextului sau a metadiscurului poate fi contestată, mai ales atunci cînd ea este realizată în manieră specială, prin sinonime, lanț de sinonime, combinație de redare analitică și sinonime, succesiune de completări secvențiale etc. Această includere nu trebuie însă exclusă, ci admisă cu specificarea realizării unui metatext (sau unui mediscurs) de un tip special, dar la fel de individualizat ca oricare dintre tipurile metatextuale identificabile.

BIBLIOGRAFIE

- Aristotel, 1957-1961. *Organon*, I-III, București, Editura Științifică.
- Coseriu, Eugenio, 1970. *Bedeutung und Bezeichnung im Lichte der strukturellen Semantik*, în P. Hartman und H. Verney (eds), *Sprachwissenschaft und Übersetzen. Symposium an der Universität Heidelberg 24.2.-26.2.1969*, München, Hueber, p. 104-121.
- Coșeriu, Eugeniu, 2013. *Lingvistica textului. O introducere în hermeneutica sensului*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”.
- Dubois, Jean et Claude, 1971. *Introduction à la lexicographie: le dictionnaire*, Paris, Larousse.
- Katz, Jerrold J. and Fodor, Jerry A., 1965. *The Structure of a semantic Theory*, în Jerry A. Fodor/Jerrold J. Katz (eds), *The Structure of Language. Readings in the Philosophy of Language*, Prentice-Hall, Inc., New Jersey, Englewood Cliffs, p. 479-518.
- Morris, Charles, 1971. *Writings on the general Theory of Sign*, The Hague – Paris, Mouton.
- Nagy, Rodica, 2015. *Dicționar de analiză a discursului*, Iași, Editura Institutul European.
- Oprea, Ioan, 1992. *Lingvistică și filozofie*, Institutul European, Iași,
- Popa, Cornel, *Teoria definiției*, Editura Științifică, București, 1972
- Rey-Debove, *Etude linguistique et sémiotique des dictionnaires français contemporains*, Mouton, The Hague – Paris, 1971
- Rey-Debove, *Le métalangage*, Le Robert, Paris, 1978
- Svensen, Bo, *Practical Lexicography. Principles and Methods of Dictionary-Making*, Oxford University Press, New York, 1993
- Zgusta, Ladislav, *Manual of Lexicography*, Praha, 1971